

STORMAKTSTIDEN

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT SVERIGE KAN EXPANDERA

Europas befolkning ökar och allt fler söker sig utom sina egna domäner för jakt på spannmål

Handeln kommer igång

Holländarna har konkurrerat ut Hansan

Tronstrider i Ryssland

Feodala och Religiösa splittringar i både Tyskland och Polen

Slutsats: Omkringliggande länders svaghet kan utnyttjas av svenskarna

EXPANSION

I österled – 1561-1629; Estland/Livland, viktiga handelstäder som Riga och Reval, dessutom kuststäder vid Polens kust

Handeln – Tullar – Älvsborgs fästning – lösen – dansk tull vid Öresund

1630 – Gustav II Adolf ger sig in i 30åriga kriget

1632 Lützen

1645 Freden i Brömsebro, vilket minskar det danska övertaget

1648 Westfaliska freden

1658 Roskilde

Slutsats: Sverige försöker och lyckas ganska väl att göra Östersjön till ett svenskt inhav. Flodmynningar med tillhörande tullinkomster prioriterades vilket kan jämföras med romarrikets utbredning i Medelhavet.

INRIKES

För att ha råd med kriget överhuvudtaget ställde adelsmännen upp med sina resurser. I utbyte fick de land och gods av kronan. Krig föder krig – man måste hela tiden erövra mer land för att det ska betala sig.

Adelsmakten stärks

Skatter höjs

Man befördrar icke adliga officerare vilket ger en viss ståndscirkulation.

Gustav II Adolf, förmyndarregeringen och Kristina drev donationspolitiken längst.

Gustav II Adolf reformerar statsförvaltningen och organiserar landskapsregementen vilka också var viktiga för expansionen.

Karl XI tar slutligen upp makten mot adeln och stärkte kronans ställning (Reduktionen 1680). Kungligt envælde.

Slutsats: Adeln stärker sin ställning tack vare expansionen, särskilt under förmyndarregeringarna. Karl XI tvingades att ta till krafttag och begränsa adelns allt för stora makt för att kungamakten överhuvudtaget skulle överleva. Kungamakten av ”Guds nåde” introducerades.